

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ
СТІЙКОЇ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ
НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ
ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Березнева І. М.

ВСТУП

Реальністю сьогодення є розширення міжнародних стосунків України та її інтеграція до світової спільноти. За таких умов все більше уваги приділяється вивченню іноземних мов, при чому це стосується усіх сфер життя, де іноземні мови є ключем для розвитку міжнародних відносин, проведення наукових конференцій, культурного обміну між представниками різних країн та обміну інформацією. Багатомовність та полікультурність вважаються необхідними для громадян Європи і відповідно – України. До випускників вищих навчальних закладів висуваються додаткові вимоги щодо володіння іноземними мовами, особливо це стосується майбутніх офіцерів. Знання іноземних мов у кар'єрі сучасного офіцера давно вже стало вимогою часу. Більше того, з можливостями, які виникають перед військовослужбовцями Національної гвардії України у зв'язку з розвитком міжнародної співпраці та перспективою України стати країною-членом НАТО, офіцери мають широкий спектр для розвитку. Зростаюча роль мовної підготовки в загальній системі підготовки Збройних Сил та зростаючі вимоги до неї визначаються активною участю в міжнародних зусиллях з подолання загроз миру і безпеки у всьому світі і реформою Збройних сил України.

Оскільки однією з актуальних завдань є вдосконалення мовної підготовки військових фахівців у вищих навчальних закладах відповідно до стандарту «STANAG6001», перед викладачами стоїть завдання навчити курсантів якісної іноземної мови, використовуючи такі форми, методи і інструменти, які дозволять підвищити ефективність навчального процесу особливо в умовах дистанційної освіти. Але є розуміння, що на процес навчання і особливо на формування стійкої позитивної мотивації до навчання впливає безліч факторів і умов навіть у мирний час, а в умовах збройної агресії Росії проти України це, як ніколи, набуває особливого значення. Забезпечення високого рівня мотивації до вивчення курсантами

іноземної мови безсумнівно має неабияке значення у навчальному процесі, оскільки націлює на подальшу усвідомлену діяльність, веде до накопичення професійних навичок і умінь та задовольняє прагнення курсантів до самореалізації і до виявлення особистісних якостей.

1. Теоретичні передумови формування стійкої мотивації до навчально-пізнавальної діяльності в курсантів вищих військових закладів освіти

На сайті Міністерства оборони України в розділі «Кадрова політика» щороку з'являється план кадрового забезпечення міжнародних програм навчання військовослужбовців та працівників Збройних Сил України у військових навчальних закладах іноземних держав. Кожен військовослужбовець може ознайомитися з цим планом та залежно від свого рівня володіння іноземною мовою подати на розгляд свою кандидатуру. Оскільки знання англійської мови стало справжньою потребою для військових фахівців, все більшого значення набуває підвищення позитивного ставлення до вивчення іноземної мови курсантами вищих військових навчальних закладів. «Знання іноземних мов – це не тільки питання культурної розвиненості, це ключ до кращих можливостей у житті, як для конкретної людини, так і для всієї держави в цілому»¹, а навчання іноземним мовам повинно спрямовуватись на формування здатності розуміти мову в різних видах діяльності та забезпечення можливості використання мови для практичних потреб.

Розділяючи думку Дьюку М., що «мотивація є ключовим фактором успішності вивчення іноземної мови. Спілкування на іноземній мові є складним процесом, який потребує від студентів відповідного рівня мотивації, щоб вони могли долати труднощі та здобувати нові знання та навички»², ми вважаємо, що одним із чинників, які впливають на позитивне ставлення до вивчення іноземної мови – це формування стійких мотивів.

Одним із чинників, які впливають на позитивне ставлення до вивчення іноземної мови – це формування стійких мотивів. У нашому дослідженні ми виходили з того, що мотив – це внутрішнє прагнення особистості до певного виду активності (діяльності, спілкування, поведінки), пов'язане із задоволенням певної потреби. Відповідно до закону Йеркса-Додсона, ефективність діяльності взаємопов'язана із силою мотивації, тобто більш сильне спонукання до дії обумовлює вищу

---

¹ Інтернет-ресурс «Освіта.уа». URL: <https://osvita.ua/>

² Дьюку М. Вплив мотивації на ефективність вивчення іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2018. 5. С. 56–58.*

результативність діяльності. Ми погоджуємось з думкою Г. Бородіної, яка вважає, що «обов'язкова та беззаперечна умова досягнення успіху в діяльності незалежно від загального та розумового потенціалу людини, полягає в позитивній мотивації, у глибокій зацікавленості, у прагненні до досягнення мети цієї діяльності»³. З урахуванням відношення мотиву до змісту діяльності, виокремлюють внутрішні та зовнішні мотиви. Зовнішня мотиваційна система особистості пов'язана з інструментальною діяльністю, зовнішньою системою контролю, матеріальним та моральним стимулюванням. У зв'язку з цим зовнішні мотиви не можуть бути мотиваційною основою повноцінної професійно-орієнтованої мовної підготовки майбутніх офіцерів. На відміну від неї внутрішня мотивація пов'язана із спрямованістю курсанта на самовираження, саморозвиток, самореалізацію. Останнім часом з'являється якісно нова мотивація вивчення іноземної мови військовослужбовцями. Це пов'язано з необхідністю виконання Збройними Силами України завдань у рамках міжнародної військової співпраці та участі в роботі органів колективної безпеки. Зокрема, без знання іноземних мов неможливим є проведення міжнародних операцій в складі сил ООН, участь в єдиній системі Європейської безпеки, спільні з військами НАТО військові навчання, обмін спеціалістами та ін. Тому досконале знання не тільки рідної мови, а й іноземної, є необхідною передумовою їх професійного і особистісного становлення. «Одна з найбільш визнаних теорій мотивації в контексті навчання іноземних мов є теорія інструментальної мотивації, яка підкреслює, що люди навчаються мовам із зазначенням певної мети, такої як отримання роботи або підвищення соціального статусу»⁴. «Мотивація є ключовим фактором у визначенні успіху в навчанні іноземної мови. Вона може бути внутрішньою, заснованою на самодисципліні та самомотивації, або зовнішньою, заснованою на змісті та формі занять»⁵.

До мотиваційних ресурсів, що сприяють вивченню англійської мови військовослужбовцями, належать:

- знання професійно-орієнтованої термінології;
- можливість спілкуватися з партнерами з різних національних сил, знати відповідні структури та особливості міжнародної документації в контексті міжнародного співробітництва;

---

³ Бородіна Г. Основні підходи до вивчення мотивації у процесі іноземного мовлення. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во НФаУ, 2012. Вип. 129. С. 56–62.

⁴ Dornyei Z., & Ushioda E. *Teaching and researching motivation*. Routledge, 2013. С. 14.

⁵ Там само. С. 3.

- володіння англійською мовою, що дозволить військовослужбовцям спілкуватися з місцевим населенням в рамках миротворчих операцій, в яких Україна бере активну участь;

- можливість підвищити рівень знання іноземної мови для військовослужбовців, які успішно склали тести на мовних (фахових) курсах за кордоном.

Мотивація широко визнана дослідниками як один з основних факторів, що впливають на темп та успіх процесу вивчення іноземних мов. Р. Гарднер визначає мотивацію до вивчення іноземної мови як «міру, до якої людина працює або прагне вивчити мову через бажання це зробити та задоволення від цієї діяльності»⁶. Незважаючи на великий попит на фахівців, здатних спілкуватися іноземними мовами в різних галузях промисловості, випускники нелінгвістичних та військових університетів мають певні труднощі в оволодінні іноземною мовою. Однією з найбільш очевидних проблем є невисока мотивація до вивчення цього предмету. Тому надзвичайно важливо розвивати мотивацію до вивчення іноземної мови серед курсантів військових спеціальностей.

Мотив – це рушійна сила будь-якої діяльності. «Розуміння особистої мотивації до навчання іноземних мов включає аналіз як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, таких як індивідуальні характеристики, соціальні чинники, мовні здібності та інші»⁷. Про внутрішню мотивацію до навчання можна говорити тоді, коли курсант вивчає предмет просто тому, що йому цікаво, подобається сам навчальний процес та він отримує задоволення від особистісного розвитку. «Мотивація є ключовим фактором, який впливає на ефективність навчання іноземної мови. Сприятливе навчальне середовище може підвищити мотивацію курсантів і допомогти їм досягти кращих результатів у вивченні мови»⁸. Зовнішніми мотивами можуть бути гарні оцінки, похвала/покарання від викладачів, досягнення внаслідок хороших знань з предмету інших цілей (наприклад, отримання стажування за кордоном або робота в міжнародних відділах) тощо. «Під час вивчення іноземних мов важливо підтримувати мотиваційні аспекти, такі як інтерес до мови, переконання щодо її корисності, бажання збільшити свої знання

---

⁶ Gardner R. C. *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. London : Edward Arnold, 1985. 258 p.

⁷ Там само. 258 p.

⁸ Noels K. A., Pelletier L. G., Clément R. Why are you learning a second language? Motivational orientations and self-determination theory. *Language Learning*. 50(1). С. 89.

тощо»⁹. На мотивацію курсантів до навчання впливають багато факторів, зокрема: інтерес, сприйняття, бажання, впевненість у собі, самооцінка, терпіння та наполегливість. «Одним із ключових чинників успішності вивчення іноземних мов є мотивація, яка може бути стимулом до постійного навчання та вдосконалення мовних навичок»¹⁰. Дослідження показують, що вмотивовані курсанти частіше займаються складними видами діяльності, активно долучаються до процесу навчання та демонструють підвищену ефективність, наполегливість і креативність. «Мотивація до навчання іноземних мов є ключовим фактором, який впливає на успішність навчання та досягнення мовної компетенції»¹¹. Багато досвідчених викладачів іноземних мов справедливо зазначають, що не можливо навчити мови людину, у якій відсутня мотивація, «лише зацікавленим особам, які поставили перед собою певну мету, набагато легше, швидше і з великим задоволенням вивчають іноземну мову. Саме мотивація є гарантією всього процесу навчання»¹². Доведено, що саме висока позитивна мотивація впливає на успішність навчальної діяльності, навіть за умов недостатньо високих здібностей. Однак, високий рівень інтелектуальних здібностей не може компенсувати відсутність мотивації і не призводить до значних успіхів у навчанні. Українські вчені також активно досліджують проблеми мотивації у навчанні. Наприклад, В. М. Вакал, Л. М. Коробова, І. В. Кіндратенко, Л. В. Чернишова, О. В. Руденко, та інші проводили дослідження щодо різних аспектів мотивації у навчанні. Вони звертали увагу на такі проблеми, як недостатня мотивація студентів, низька самооцінка та віра в успіх, відсутність інтересу до предмету, негативний вплив соціального середовища на мотивацію студентів, недостатня мотивація викладачів та інші. Так, «основні проблеми, які можна виділити у процесі навчання, пов'язані з формуванням мотивації та інтересу до вивчення предмету. Недостатня мотивація та інтерес можуть призвести до зниження успішності у навчанні та загального

---

⁹ Dornyei Z. *The Psychology of Second Language Acquisition*. Oxford. UK: Oxford University Press, 2005. С. 42

¹⁰ Куценко Н.В. Мотивація до вивчення іноземних мов студентів вищих навчальних закладів. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2016. Том 36. С. 122–125.

¹¹ Кравченко І. Є. Мотивація студентів до вивчення іноземних мов на сучасному етапі. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Т. 6 (146). Вип. 1. С. 41–45.

¹² Волошина Г.Г. Шляхи підвищення мотивації у навчанні іноземним мовам студентів немовних вищих навчальних закладів. *Іноземні мови*. 2014. С. 74–78.

незадоволення студентів»¹³, або «проблема низької самооцінки та віри в успіх у студентів пов'язана з недостатньою мотивацією до вивчення предмету, негативним досвідом минулих невдач, відсутністю адекватної оцінки власних можливостей та здібностей»¹⁴.

З нашої точки зору навчальна діяльність курсантів є полімотивованою, оскільки активність у навчальній діяльності може бути викликана різними мотивами. Навчаючи курсантів, необхідно розуміти мотиви навчальної діяльності з метою корекції методів навчального процесу, формування позитивної навчальної мотивації. Такий підхід буде сприяти підвищенню ефективності навчального процесу та професійній підготовці курсантів. З метою вивчення мотивації навчальної діяльності курсантів 2 курсу освітньо-професійної програми «Іноземна мова професійного спрямування» Національної академії Національної гвардії України запропоновані такі методики:

1. Вивчення мотивів навчальної діяльності курсантів;
2. Діагностика навчальної мотивації курсантів;
3. Мотивації навчання у вищому навчальному закладі.

Методика «Вивчення мотивів навчальної діяльності курсантів» передбачає проведення якісного аналізу ведучих мотивів навчальної діяльності. Курсантам було запропоновано список мотивів, серед яких потрібно було обрати п'ять найбільш значущих для них. Ми визначили по всій виборці частоту вибору того чи іншого мотиву, тобто ієрархію мотивів. У результаті нашого дослідження було з'ясовано, що домінуючими для курсантів виявилися такі мотиви:

1. Отримати диплом (80% курсантів);
2. Набути глибокі та стійкі знання (76% курсантів);
3. Отримати інтелектуальне задоволення (68% курсантів);
4. Стати висококваліфікованим спеціалістом (67% курсантів);
5. Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності (58% курсантів)

Отже, більшість курсантів вказали, що для них є важливим отримання диплому, тобто домінує формальна зовнішня ознака навчальної діяльності. На наш погляд вибір такого мотиву не може забезпечити умотивованості та активності курсантів у навчальному процесі. Навчально-пізнавальні мотиви зайняли друге місце у мотивації курсантів (набуття глибоких та стійких знань; одержання задоволення від пізнання

---

¹³ Вакал В. М.. Актуальність вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи» у підготовці майбутніх викладачів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2019. 3(1). С. 149–153.

¹⁴ Коробова Л. М. Формування мотивації до вивчення іноземних мов у студентів вищих навчальних закладів. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в освіті та науці». Дніпро. 2019. С. 14–18.

нового). Вибір вказаних мотивів засвідчує наявність пізнавального інтересу у курсантів, що є позитивним для успішної навчальної діяльності. На третьому місці є професійні мотиви навчальної діяльності (бажання стати висококваліфікованим спеціалістом; забезпечення успішності майбутньої професійної діяльності). Професійні мотиви пов'язані з прагненнями курсантів отримати необхідні професійні знання, навички, стати кваліфікованим військовим спеціалістом. На нашу думку, професійні мотиви пов'язані з інтересом до майбутньої професії, з тим, наскільки був свідомим вибір професії, бажанням у майбутньому займатися саме цією діяльністю.

За методикою «Діагностика навчальної мотивації курсантів» пропонувалося оцінити значущість окремих мотивів у їхній навчальній діяльності за 5-бальною шкалою. Методика показує розподіл мотивів навчання за такими 7 шкалами:

- 1 – комунікативні мотиви;
- 2 – мотиви уникнення невдач;
- 3 – мотиви престижу;
- 4 – професійні мотиви;
- 5 – мотиви творчої самореалізації;
- 6 – навчально-пізнавальні мотиви;
- 7 – соціальні мотиви.

Аналіз методики виявив такі результати (вказані середні показники):

1. Шкала «Комунікативні мотиви» – 4,5;
2. Шкала «Професійні мотиви» – 4,8;
3. Шкала «Мотиви творчої самореалізації» – 3,3;
4. Шкала «Соціальні мотиви» – 3,4;
5. Шкала «Навчально-пізнавальні мотиви» – 3,5;
6. Шкала «Мотиви престижу» – 4,1;
7. Шкала «Мотиви уникнення невдач» – 1,2.

На нашу думку не дивно те, що курсанти – майбутні спеціалісти військової справи визначають саме комунікативні мотиви як найзначущі, тому що комунікативні мотиви пов'язані зі специфікою професійної діяльності. Вибір професійних мотивів свідчить, що курсанти прагнуть стати кваліфікованими спеціалістами, у професії вони бачать реалізацію себе як особистості, усвідомлюють важливість обраної професії. Мотиви творчої самореалізації мають орієнтацію на творчий підхід до навчання курсантів та майбутньої професійної діяльності. Соціальні мотиви пов'язані з різними взаємодіями курсантів з іншими людьми. Це мотиви, які виражаються у прагненні курсантів зайняти певну позицію у стосунках з оточуючими, отримати схвалення, бути авторитетною людиною у колективі, приносити користь суспільству.

У методиці Т. Ільїної «Мотивація навчання у вищому навчальному закладі» визначаються такі шкали: «Набуття знань», «Оволодіння професією», «Отримання диплому»¹⁵. Кожна шкала оцінюється відповідною кількістю балів і

має максимальний бал:

1. Шкала «Набуття знань» – 12,6 балів;
2. Шкала «Оволодіння професією» – 10 балів;
3. Шкала «Отримання диплома» – 10 балів.

Проведене дослідження показало такі результати (були обчислені середні значення за кожною шкалою):

1. «Набуття знань» – 10,5 балів;
2. «Отримання диплому» – 9,5 балів;
3. «Оволодіння професією» – 10 балів.

Дана методика підтвердила наші висновки, що пріоритетними для курсантів є оволодіння професією та набуття знань. Таким чином, наша задача вбачається як всебічна підтримка стійких мотивів до навчання, зокрема іноземної мови в військових закладах вищої освіти.

Науковці висловлюють різні погляди щодо формування позитивної мотивації курсантів на дистанційному навчанні. Деякі з них наголошують на важливості створення стимулюючого навчального середовища, інші – на використанні інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання. Одним зі способів збільшення мотивації є використання диференційованого навчання. «Диференційований підхід до навчання може підвищити мотивацію до навчання, оскільки він дає можливість курсантам вибирати завдання, які вони вважають цікавими та відповідними їхнім індивідуальним потребам та рівню навчальних досягнень»¹⁶. Диференційоване навчання – це підхід до навчання, який передбачає індивідуалізацію навчального процесу з урахуванням потреб та можливостей кожного курсанта. «Для формування позитивної мотивації в навчальному процесі необхідно використовувати інтерактивні методи навчання, диференційований підхід до курсантів, а також створювати атмосферу довіри, співпраці та взаємодії між курсантами та викладачем»¹⁷.

Науковці досліджують цей підхід і пропонують різні моделі диференційованого навчання. Наприклад, М. Томлінсон та Д. Стразер

---

¹⁵ Одегов Ю., Руденко Г., Апенько С., Мерко О. Мотивація персоналу : навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010.

¹⁶ Ormrod J. E. Essentials of educational psychology: Big ideas to guide effective teaching. Pearson. 2013.

¹⁷ Одегов Ю., Руденко Г., Апенько С., Мерко О. Мотивація персоналу : навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010.

вважають, що «диференційоване навчання повинно передбачати поєднання курсантів у групи з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та рівнів знань»¹⁸. Також вони рекомендують використовувати різноманітні стратегії, наприклад, різні завдання та проекти, щоб допомогти їм зрозуміти матеріал з різних точок зору. Дж. Томлінсон та К. Мюнкс розробили модель диференційованого навчання, «яка передбачає чотири етапи: (1) планування, (2) навчання, (3) оцінювання та (4) реакцію»¹⁹. На кожному з цих етапів потрібно враховувати потреби та індивідуальні особливості курсантів. Модель індивідуалізованого навчання – це підхід, за яким кожен курсант має індивідуальний навчальний план та викладач працює з ним окремо, враховуючи його потреби, здібності та інтереси.

Модель групового навчання з диференціацією – вона передбачає роботу з різними групами курсантів залежно від рівня їхніх знань та навичок. Викладач може використовувати різні методики та завдання для кожної групи. Наприклад, модель проектної роботи – ця стратегія передбачає роботу з різними проектами, які курсанти обирають залежно від своїх інтересів та здібностей. «Один з ефективних методів формування позитивної мотивації в навчанні – це використання практичних завдань та проектів, що дозволяють курсантам застосовувати свої знання та навички на практиці, відчувати свою важливість та значимість в навчальному процесі»²⁰. Викладачі можуть допомагати курсантам у формулюванні теми проекту та його виконанні. Загалом, стратегія диференційованого підходу до завдань – це використання завдань, які мають різний рівень складності та дозволяють курсантам працювати на рівні, який їм відповідає. Науковці відзначають, що диференційоване навчання дозволяє викладачу краще враховувати індивідуальні потреби та особливості кожного курсанта, забезпечує більш ефективне вивчення матеріалу та формування позитивної мотивації до навчання. Формування мотивації – це складний і довготривалий процес, що вимагає постійного вдосконалення методів та стратегій навчання, активної участі викладача та курсанта, а також постійної зміни навчальної діяльності на основі результатів спостережень та аналізу.

---

¹⁸ Томлінсон М., & Стразер Д. Differentiation and the brain: How neuroscience supports the learner-friendly classroom. ASCD. 2017.

¹⁹ Томлінсон Дж., & Мюнкс К. (Assessment and student success in a differentiated classroom. ASCD. 2017.

²⁰ Козлова Л. В. Формування позитивної мотивації в навчанні з використанням практичних завдань та проектів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2015. (2). С. 102–107.

Оскільки проблема розвитку стійкої позитивної мотивації є актуальною, то існує декілька методів вирішення цієї проблеми, наприклад:

1. Розробка чіткої мети: один з ключових методів для збільшення позитивної мотивації полягає в тому, щоб мати чітку мету, яку можна досягти. Якщо курсант чітко бачить, що йому треба зробити, і як це допоможе йому у майбутньому, він буде більш мотивований для досягнення цієї мети.

2. Систематичний підхід: організація навчання іноземних мов повинна бути систематичною, зрозумілою та досяжною. Методи, які викладач обирає для навчання, повинні відповідати конкретним потребам курсантів, їхньому рівню знань та індивідуальним особливостям.

3. Використання інтерактивних методів навчання: курсанти більш зацікавлені в навчанні, якщо вони беруть участь у взаємодії з викладачем та іншими курсантами. Використання інтерактивних методів, таких як групові проекти, дискусії та рольові ігри, може допомогти стимулювати мотивацію курсантів.

4. Підтримка індивідуальності: кожен курсант має свої унікальні потреби, і викладач повинен підлаштовувати свої методи до кожного курсанта. Наприклад, використання різних методів навчання, які відповідають різним типам навчання (візуальному, слуховому, кінестетичному), може допомогти підтримати мотивацію курсантів.

Як зазначено в статті «Мотивація навчання іноземних мов у студентів вищих навчальних закладів» «розвиток позитивної мотивації пов'язаний зі створенням таких умов навчання, які сприяють виявленню та розвитку пізнавальних та творчих здібностей студентів»²¹, а в нашому випадку курсантів. Підвищити внутрішню мотивацію курсантів до дистанційного навчання іноземних мов можна, відбираючи цікавий навчальний матеріал, застосовуючи незвичні методи навчання, залучаючи курсантів до активної діяльності на заняттях, запрошуючи до участі носіїв мови. Тому, використання зазначених стратегій та методів допоможе курсантам розвивати свої здібності та досягати успіху в навчанні.

Іншими способами підвищення навчальної мотивації курсантів є: надавати своєчасний зворотній зв'язок, підтримувати курсантів емоційне; надавати курсантам певну автономію при опануванні навчального матеріалу, наприклад, запропонувати завдання на вибір, не встановлювати жорстких часових меж, або дозволити обрати партнерів для виконання завдання в мікрогрупі; надати доступ до усіх необхідних навчальних матеріалів; підвищувати упевненість курсантів у власних

---

²¹ Волосова, І. В. Мотивація навчання іноземних мов у студентів вищих навчальних закладів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2016. (55). С. 42–45.

силах та в тому, що вони можуть успішно завершити курс, створити ситуацію успіху для кожного курсанта, даючи їм посильні завдання та чітко формулюючи їх, не критикувати надмірно, широко використовувати похвалу; налагодити позитивну атмосферу в групі, заохочувати роботу в форматі «курсант-курсант» для відчуття зв'язку та приналежності до колективу; відбирати лише той навчальний матеріал, який буде корисним курсантам у їхньому житті чи майбутній професії, дозволити їм самим запропонувати декілька тем для вивчення (вивчення граматики, фонетики й основних мовленнєвих навичок можна на матеріалі будь-якої теми); зробити навчальний процес емоційним (використовувати емоційне забарвлений навчальний матеріал, гумор на занятті тощо); опиратися на життєвий досвід курсантів, наводити приклади з життя; використовувати автентичні матеріали (створення ситуації, близької до справжньої іншомовної атмосфери, як умова розвитку внутрішньої мотивації); використовувати сучасні інформаційно комунікаційних технологій та потенціал мережі Інтернет; включати до заняття матеріали в різних форматах – текстовому, відео, аудіо – щоб задовольнити потреби курсантів, що схильні сприймати нову інформацію з різних каналів; використовувати заохочення, наприклад, додаткові бали за вчасно здані завдання; ретельно планувати та організовувати заняття, мінімізувати ризик технічних неполадок. І наостанок, жоден курсант не матиме бажання вивчати предмет, який є нецікавим викладачеві, тобто, викладач повинен бути натхненним ентузіастом своєї справи та любити свій предмет. Важливо також знати, що мотивація – це внутрішній процес, і викладач може лише створити сприятливі умови для її розвитку. Кожен курсант має свої особисті цілі та мотивації, і важливо навчитися виявляти і розуміти ці індивідуальні різноманітності, щоб надати кожному курсанту необхідну підтримку та стимулювати його до навчання.

2. Засоби формування стійкої позитивної мотивації в курсантів вищих військових навчальних закладів в умовах дистанційної освіти

За останні роки українські вчені досліджували ефективність дистанційного навчання іноземних мов. «Результати нашого дослідження свідчать про те, що дистанційне навчання іноземних мов є ефективним та перспективним засобом здобуття мовної компетенції курсантами у віддалених регіонах»²². «Дистанційне навчання іноземної мови дозволяє курсантам займатися навчанням у зручний для них час та

---

²² Кравченко, О. В. Гаврилук. Дистанційне навчання іноземних мов: проблеми та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2017. Вип. 68. С. 112–117.

місце, що є особливо важливим для тих, хто працює чи має інші обмеження. Результати нашого дослідження показали, що дистанційне навчання може бути також ефективним для здобуття мовної компетенції»²³. Розглянемо, що мається на увазі під терміном «дистанційна освіта». Існує безліч підходів та тлумачень терміну «дистанційне навчання». Наприклад, за «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні « від 20.12.2000 р. «дистанційне навчання – сукупність технологій, які доставляють студентам, курсантам, або будь-яким особам, які навчаються, основний обсяг матеріалу та забезпечують інтерактивну взаємодію курсантів і викладачів під час навчального процесу, методом надання курсантам можливості працювати самостійно»²⁴. За визначенням В. Рибалка, «дистанційна освіта важлива тому, що вона є специфічною організацією навчального та педагогічного процесу, за основу якого береться застосування дистанційних, інформаційних та телекомунікаційних технологій»²⁵. Автор монографії «Теорія і методика інформатизації освіти», В. Биков визначає термін «дистанційне навчання» як процес «інтерактивної взаємодії між студентом, викладачем та інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу, під час якого відбувається передавання знань, формування вмінь і навичок, що здійснюється в умовах реалізації ІКТ»²⁶. На думку І.В. Волосової, дистанційне навчання «означає навчання, під час якого учасники процесу, тобто суб'єкти навчання знаходяться на відстані та здійснюють освітній процес методом використання засобів телекомунікацій»²⁷.

Отже, проаналізувавши авторські визначення, можемо зробити висновок, що основними складовими поняття «дистанційного навчання» є:

– суб'єкти процесу;

---

²³ Баранова Н. А., Миронова Н. В. Дистанційне навчання іноземної мови як інструмент здобуття мовної компетенції курсантами. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 2. С. 83–87.

²⁴ Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: Постанова від 20 грудня 2000. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/>

²⁵ Рибалка В. Мотивація як складова ефективності навчання іноземних мов студентів. *Наукові записки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Педагогіка та психологія*. 2018. (1). С. 76–80.

²⁶ Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка, 2009. 684 с.

²⁷ Волосова, І. В. Мотивація навчання іноземних мов у студентів вищих навчальних закладів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2016. (55). С. 42-45.

– компоненти навчального процесу (засоби навчання, організаційна та контролююча методики);

– засоби ІКТ.

Звісно, залежно від конкретного дослідження, українські вчені роблять різні висновки щодо ефективності дистанційного навчання іноземних мов. Українські вчені відзначають такі недоліки дистанційного навчання іноземних мов як:

1. Відсутність можливості безпосереднього контакту між викладачем та курсантом може призвести до погіршення якості навчання та зниження мотивації курсантів.

2. Віддаленість від курсантів може знизити взаємодію між учасниками та ускладнити взаєморозуміння.

3. Недостатнє технічне забезпечення може призвести до перебоїв у роботі платформ та програм, що впливає на продуктивність навчання.

4. Необхідність самостійної роботи може стати проблемою для деяких курсантів, які потребують більшої підтримки та контролю з боку викладача.

5. Відсутність доступу до спеціалізованої літератури та ресурсів може ускладнити навчання та дослідження.

Отже, використання дистанційного навчання має як переваги, так і недоліки, і важливо бути готовим до їх врахування та використання методів та технологій, що дозволяють знизити їх вплив на навчальний процес. Проте, в цілому дистанційне навчання може бути ефективним, якщо воно організовано належним чином. За думкою Т. Кузика, «результати дослідження показали, що дистанційне навчання іноземної мови може бути ефективним, якщо воно організовано належним чином та забезпечується необхідними ресурсами та технологіями»²⁸. Також поділяємо думку, що «одним із суттєвих переваг дистанційного навчання є можливість використання різноманітних інтерактивних технологій, що робить процес навчання цікавим та ефективним»²⁹ та, за І. Колядою підтримуємо, що «дистанційне навчання іноземних мов може бути ефективним, якщо воно базується на сучасних технологіях, забезпечується належним методичним супроводом та має можливість взаємодії між викладачем та студентами»³⁰.

---

²⁸ Кузик, Т. Дистанційне навчання іноземних мов у вищій школі: проблеми та перспективи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2019. 11. С. 130–134.

²⁹ Головка Н. Дистанційне навчання іноземних мов: переваги та недоліки. *Інноваційна педагогіка*. 2018. 1(20). С. 51–53.

³⁰ Коляда І. Дистанційне навчання іноземних мов у сучасному вищому навчальному закладі. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. 4(4). С. 106–111.

Дистанційне навчання іноземних мов є актуальним напрямом розвитку освіти, що вимагає від викладачів та курсантів високої мотивації, організації взаємодії та використання різноманітних педагогічних технологій та інтерактивних методів. Науковці також звертають увагу на важливість організації взаємодії між курсантами та викладачами в дистанційному навчанні. Наприклад, І. М. Єрмоєнко та Т. В. Козак вважають, що взаємодія між учасниками освітнього процесу «є ключовим чинником успішності дистанційного навчання і повинна бути організована таким чином, щоб курсанти мали можливість не тільки отримувати інформацію, але й задавати запитання та отримувати індивідуальну підтримку від викладачів»³¹. Наприклад, М. І. Проскуракова та О. В. Шевченко пропонують «використовувати проектну діяльність, мультимедійні технології та інші інноваційні підходи, що сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та забезпечують більш ефективне засвоєння іноземної мови»³².

Таким чином, ми погоджуємося з тим, що дистанційне навчання іноземних мов потребує застосування спеціальних педагогічних технологій та інтерактивних методів, які забезпечують ефективність навчального процесу, особливо коли йде мова про формування стійкої мотивації до навчання.

Якщо торкатися особисто методів дистанційного навчання, то варто пригадати, що мається на увазі синхронні та асинхронні методи. Асинхронні методи: ці методи дозволяють курсантам навчатися в зручний для них час. До таких методів належать відеоуроки, аудіоуроки, електронні книги, інтерактивні завдання тощо. Асинхронні методи при дистанційному навчанні іноземних мов – це педагогічні технології, які дозволяють курсантам навчатися в зручний для них час, темп і місце, з допомогою доступу до онлайн-курсів та матеріалів, які зберігаються на електронних платформах. У порівнянні з синхронними методами, такими як відеоконференції та віртуальні класи, асинхронні методи дають курсантам більшу свободу і гнучкість при виборі навчального темпу і графіка. Основною перевагою асинхронного навчання є те, що курсанти можуть навчатися в зручний для них час, що особливо корисно для тих, хто має зайняті графіки або знаходиться у тимчасовому відрядженні. Крім того, курсанти можуть переглядати

---

³¹ Єрмоєнко І. М., & Козак Т. В. Порівняльний аналіз ефективності дистанційного та традиційного навчання іноземних мов. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. 2021. 2(458). С. 78–83.

³² Проскуракова М. І., Шевченко О. В. Використання ІТ-технологій у навчанні іноземних мов у вищій школі. *Освіта і суспільство*. 2020. 2(23). С. 92–98.

матеріали більше одного разу, що може збільшити їх зрозуміння та запам'ятовування матеріалу.

Однак, асинхронні методи мають деякі недоліки. Наприклад, вони можуть бути менш ефективними для курсантів, які мають проблеми з само мотивацією та дисципліною, оскільки вони не мають взаємодії з викладачами та іншими курсантами, що може знизити їхню мотивацію та залученість до навчання. Також, асинхронне навчання може бути менш ефективним для навчання навичок спілкування та взаємодії, таких як мовленнєві практики. Отже, використання асинхронних методів повинно бути доповнене синхронними методами, які забезпечують можливість взаємодії в режимі реального часу.

Синхронні методи навчання – це методи, які передбачають одночасний контакт між викладачем і студентом (або групою студентів) у режимі реального часу. «Синхронне навчання включає в себе викладання у режимі реального часу, коли студенти та викладачі взаємодіють один з одним відразу під час занять»³³. Це може включати в себе відеоконференції, онлайн-лекції, вебінари, чати, спільну роботу над документами тощо. Основна ідея полягає в тому, що викладач і курсант знаходяться в одному часі і просторі, і взаємодіють між собою в режимі реального часу. «Синхронні методи включають в себе вебінари, онлайн-конференції, віртуальні класи, де студенти та викладачі можуть зустрітися в одному цифровому просторі для здійснення навчання та обговорення матеріалів»³⁴. Це може допомогти підтримати взаємодію, співпрацю та обмін ідеями між викладачем та курсантом, що може сприяти кращому засвоєнню матеріалу та підвищенню мотивації до навчання. Розглянемо деякі з таких технологій та методів описані нижче:

1. Віртуальні класи: вони є онлайн-платформою, де викладач та курсанти можуть спілкуватися один з одним у режимі реального часу. У віртуальному класі можна проводити лекції, семінари, дискусії, домашні завдання, контрольні роботи тощо. Важливою перевагою віртуального класу є те, що він дозволяє викладачеві створити атмосферу взаємодії та співпраці між учасниками навчального процесу. Українські вчені активно досліджують можливості використання віртуальних класів в навчанні. Особливу увагу приділяється їхній ефективності та можливим перевагам та недолікам. Наприклад, за словами М. Мельник, кандидата педагогічних наук та викладача іноземної мови в Національному університеті «Львівська політехніка»,

---

³³ Lappi Райлі. Teaching Online. Безпосереднє викладання в інтернеті. Київ: Міленіум, 2012.

³⁴ Hartsell Jane. Effective Online Teaching: Foundations and Strategies for Student Success. San Francisco: Jossey-Bass, 2012.

віртуальні класи можуть бути ефективним засобом підвищення мотивації курсантів до вивчення іноземної мови: «віртуальний клас забезпечує більш комфортні умови навчання для студентів, а отже, вони можуть бути більш мотивовані до вивчення мови»³⁵. Однак, у цьому ж дослідженні вона зауважує, що віртуальні класи не підходять для всіх видів занять: «вони не замінять традиційного навчання, особливо для таких видів занять, як вимова та практика спілкування»³⁶. Інші вчені звертають увагу на технічні недоліки віртуальних класів, такі як проблеми зі звуком та відео, недостатню якість зображення та інші технічні проблеми, які можуть вплинути на якість навчання. Водночас, зауважується, що з кожним роком технології стають все більш досконалими, тому віртуальні класи стають все більш ефективним засобом навчання.

2. Коли ми кажемо, що дистанційне навчання іноземної мови повинно бути цікавим та змістовним, то маємо на увазі інтерактивні вправи та ігри, які дозволяють курсантам вивчати новий матеріал у цікавій та зрозумілій формі. Українські вчені активно досліджують можливості використання інтерактивних вправ та ігор у процесі дистанційного навчання іноземних мов. Деякі з цих досліджень наводять такі висновки, що інтерактивні вправи побудовані на принципі гри, відкривають нові можливості для навчання іноземних мов. Це дозволяє зробити навчання більш цікавим та ефективним, а використання інтерактивних вправ та ігор в процесі дистанційного навчання іноземної мови може значно підвищити мотивацію курсантів до навчання та збільшити їх інтерес до предмету. На думку Н. Білецької «інтерактивні вправи та ігри дозволяють зробити процес навчання більш зрозумілим та доступним, особливо для учнів з низьким рівнем мотивації до навчання іноземних мов»³⁷. А. Пасічник наполягає, що «інтерактивні ігри та вправи можуть бути використані не тільки для засвоєння нових лексичних одиниць та граматичних правил, але й для практики комунікативних навичок, що робить процес навчання більш цікавим та корисним»³⁸. Отже, українські вчені підтверджують ефективність використання інтерактивних вправ та ігор у процесі дистанційного навчання іноземних мов. Ці методи

---

³⁵ Мельник М. Особливості використання дистанційного навчання іноземних мов. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. С. 66.

³⁶ Там само. С. 66.

³⁷ Білецька Н. Використання інтерактивних методів у формуванні мотивації до навчання іноземних мов. *Педагогіка і психологія*. 2019. 1(67). С. 71–76.

³⁸ Пасічник А. Використання інтерактивних ігор та вправ для формування комунікативних навичок студентів. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*. 2021. (2). С. 44–50.

дозволяють підвищити мотивацію курсантів до навчання та зробити процес навчання більш цікавим та доступним.

3. Онлайн-тести – це тестування з використанням Інтернет-технологій, що дозволяє проводити тестування на відстані. Вони можуть бути різного формату, включаючи тести з одним варіантом відповіді, тести з багатьма варіантами відповіді, тести з відкритими відповідями, тести на зіставлення і т.д. Онлайн-тести можуть бути використані як для перевірки знань під час навчання, так і для проведення оцінювання в зовнішніх тестуваннях або під час відбору кандидатів на олімпіади, тощо. «Онлайн-тестування стає все більш популярним завдяки гнучкості, яку воно пропонує як для викладачів, так і для студентів, а також завдяки можливості легко відстежувати та аналізувати дані успішності студентів»³⁹, вважають С. Алсубаї та К. Альтвайджрі в «Дослідженні онлайн-тестування у вищих навчальних закладах». Вони дозволяють ефективно оцінювати знання та навички курсантів забезпечують швидкий та зручний доступ до результатів і дають можливість миттєво отримувати повідомлення про успішність або неуспішність в тестуванні. Тести дозволяють перевірити знання курсантів та визначити їхні успішність у вивченні іноземної мови. «Онлайн-тестування пропонує кілька переваг, зокрема зниження витрат, підвищену ефективність і можливість негайно надати студентам зворотній зв'язок»⁴⁰, – Дж. А. Боннер і Дж. Р. Келлі в «Використання онлайн-тестування для покращення результатів навчання студентів у початковому курсі фінансового обліку». Важливою перевагою онлайн-тестів є те, що вони можуть бути організовані у форматі самоперевірки, що забезпечує курсантам незалежність у визначенні свого рівня знань.

4. Відеоконференції є однією з ключових технологій для дистанційного навчання іноземних мов. Вони дозволяють здійснювати віртуальне з'єднання між викладачами та курсантами, щоб проводити заняття, ділитися матеріалами та інформацією. Відеоконференції дають можливість здійснювати взаємодію в режимі реального часу, зменшують відстань між учасниками та забезпечують можливість зорового сприйняття. Це дозволяє створити ефективну комунікацію між учасниками та збільшити інтерактивність навчання. Однією з переваг відеоконференцій є можливість отримувати доступ до якісного навчання з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету. Це робить

---

³⁹ Алсубаї С., Альтвайджрі К. Дослідження онлайн-тестування у вищих навчальних закладах. *Journal of Education and Practice*. 2016. 7(30). С. 83–89.

⁴⁰ Боннер Дж. А., Келлі Дж. Р. Використання онлайн-тестування для покращення результатів навчання студентів у початковому курсі фінансового обліку. *Journal of Accounting Education*. 2017. 40. С. 39–50.

навчання більш гнучким та зручним для курсантів, які можуть виконувати завдання та отримувати зворотній зв'язок в будь-який зручний для них час. Крім того, відеоконференції дають можливість курсантам взаємодіяти з викладачами та однокурсниками у режимі реального часу, що дозволяє підвищити рівень мотивації до навчання та стимулює активну участь у заняттях. «Відеоконференції можуть бути дуже ефективним інструментом для співпраці між студентами та викладачами. Вони дозволяють викладачам проводити заняття в режимі реального часу, ділитися інформацією та матеріалами, а також відповідати на запитання студентів. Це збільшує ефективність навчального процесу та дозволяє студентам отримувати більше індивідуальної уваги»⁴¹. Інтерактивність є одним з головних переваг відеоконференцій. Завдяки можливості спілкування в реальному часі, курсанти можуть задавати запитання, розв'язувати завдання та отримувати зворотній зв'язок від викладача. «Використання відеоконференцій у навчанні іноземних мов дозволяє курсантам покращити свої навички мовлення та аудіювання, зокрема, завдяки взаємодії з носіями мови та іншими курсантами»⁴². Крім того, відеоконференції дозволяють викладачам використовувати різноманітні інтерактивні методи, такі як групові проекти, дискусії та рольові ігри, що забезпечують більш ефективне засвоєння матеріалу курсантами. «Відеоконференції можуть стати ефективним інструментом для інтерактивного навчання іноземних мов, де курсанти можуть брати участь у дискусіях, групових проєктах та інших активностях, що забезпечують підвищення мотивації до навчання та покращення засвоєння матеріалу»⁴³. Однак, відеоконференції також мають свої виклики та обмеження. Наприклад, не завжди можна гарантувати стабільний Інтернет-зв'язок та належну якість обладнання.

5. Використання відеоуроків і вебінарів. Відеоуроки є потужним інструментом у розвитку навичок, зокрема, у навчанні іноземних мов. Вони дозволяють курсантам переглядати матеріали в будь-який зручний для них час і темпі, що сприяє засвоєнню матеріалу і підвищує ефективність навчання. Вебінари дозволяють викладачам і курсантам

---

⁴¹ Newlin M. H., & Wang X. Integrating technology in the classroom: A visual conceptualization of teachers' knowledge, goals, and beliefs. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*. 2012. 5(1). С. 1–14.

⁴² Кравченко І. Є. Мотивація студентів до вивчення іноземних мов на сучасному етапі. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Т. 6 (146). Вип. 1. С. 41–45.

⁴³ Коробова Л. М. Формування мотивації до вивчення іноземних мов у студентів вищих навчальних закладів. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в освіті та науці». Дніпро, 2019. С. 14–18.

знаходиться в різних місцях і взаємодіяти в реальному часі. Це сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу, обговоренню тем і вирішенню завдань, а також підвищує зацікавленість курсантів у навчальному процесі. Відеоуроки та вебінари можуть бути корисними для розвитку навичок та здобуття нових знань, зокрема в військовій галузі. Вони дозволяють курсантам навчатися на практиці, переглядаючи реальні виконання завдань та проектів, що є ефективним способом засвоєння матеріалу.

6. Інтерактивні платформи та програми. Існує безліч інтерактивних платформ та програм для дистанційного навчання. Ось кілька з них:

Zoom – платформа для відеоконференцій та вебінарів.

Google Classroom – безкоштовна платформа для онлайн-навчання, яка дозволяє викладачам створювати та організовувати курси, завдання та оцінювання студентів.

Kahoot! – інтерактивна онлайн-платформа для створення ігор та тестів, які можна використовувати для перевірки знань студентів.

Mentimeter – інтерактивна платформа, яка дозволяє створювати опитування, голосування та інші інтерактивні активності для залучення студентів до уроків.

Edpuzzle – платформа для створення та редагування відеоуроків з інтерактивними питаннями та завданнями.

Padlet – веб-платформа, яка дозволяє створювати віртуальні дошки, де студенти можуть додавати свої ідеї, працювати в групах та співпрацювати один з одним.

Однак, слід зауважити, що список таких платформ і програм щодня збільшується і залежить від потреб користувачів та регіональних особливостей. Ці ресурси дозволяють курсантам вивчати мову через інтерактивні завдання, які наочно демонструють правильне використання граматики та лексики. «Використання інтерактивних технологій навчання, таких як онлайн-курси та інтерактивні платформи, може покращити ефективність процесу навчання іноземної мови»⁴⁴. Використання інтерактивних програм та платформ, що включають ігри, завдання та візуалізацію матеріалу, може допомогти курсантам зберігати інтерес до вивчення іноземної мови та поліпшувати їхні знання, а використання інтерактивних платформ та програм, що включають можливість комунікації з носіями мови, може допомогти курсантам покращувати свої навички мовлення та збільшувати їхню мотивацію до навчання. Загалом, використання інтерактивних платформ та програм в навчанні іноземної мови

---

⁴⁴ Дзюба Т. М., & Копей, О. С. (). Методика викладання іноземних мов в умовах дистанційної освіти : навчальний посібник. Харків : Видавництво НТУ «ХП». 2019.

передбачає розвиток комунікативних навичок, розширення словникового запасу, поглиблення знань з граматики, а також розвиток критичного мислення та творчих здібностей курсантів та позитивно впливає на формування стійкої мотивації до навчання.

7. Онлайн-дошки – це інтерактивні платформи, які дозволяють викладачам і курсантам працювати на спільній віртуальній дошці в режимі реального часу. Це може включати в себе відображення тексту, графіки, діаграм, схем, малюнків, відео та інших медіа елементів. Онлайн-дошки можуть бути використані для навчання, дистанційних зустрічей, колективної роботи та спільного розв’язання завдань. Деякі з популярних онлайн-дошок інтерактивних платформ, що використовуються для навчання та спільної роботи, включають:

- Miro;
- Jamboard (від Google);
- Padlet;
- Lino;
- Explain Everything;
- Microsoft Whiteboard.

Наприклад, одна зі статей в журналі «Journal of Educational Technology & Society» досліджує використання онлайн-дошок як інтерактивних засобів навчання та співпраці в реальному часі між викладачами та студентами. У статті показано, що такі платформи можуть покращити ефективність навчання та збільшити активність студентів під час уроків та роботи в команді⁴⁵. Використання онлайн-дошки забезпечує зручність, швидкість та доступність для всіх учасників навчального процесу.

Окрім того, важливим елементом успішного дистанційного навчання іноземних мов, що сприяє формуванню стійкої мотивації до навчання є використання різноманітних педагогічних технологій, які дозволяють забезпечити ефективну комунікацію між викладачем та курсантами, а також залучити курсантів до активної участі у навчальному процесі. Особливості дистанційного навчання вимагають застосування спеціальних педагогічних технологій, які б допомагали досягнути поставлених цілей навчання та забезпечували ефективну взаємодію між учасниками процесу.

Ось декілька прикладів таких педагогічних технологій для дистанційного навчання:

1. Електронний портфоліо. Це методика, яка дозволяє курсантам створювати свої власні портфоліо для зберігання, організації та оцінки

---

⁴⁵ Park H., Kim D. The effects of real-time collaborative learning using an online virtual whiteboard on speaking proficiency and satisfaction in learning. *Journal of Educational Technology & Society*. 2017. 20(1). С. 41–54.

своїх досягнень. У ньому можна зберігати різноманітні матеріали: відео, фото, документи, есе, статті тощо. Це дозволяє курсантам організувати своє навчання, розподіляти свій час та краще розуміти свої успіхи та прогрес.

2. Робота в парах. Ця технологія передбачає роботу курсантів у парах, які спільно вирішують завдання, виконують проекти та обговорюють результати. Курсанти можуть спілкуватися через відеоконференції, обмінюватися електронними повідомленнями, спільно працювати з онлайн-інструментами тощо. Це дозволяє забезпечити взаємодію та взаємну підтримку між курсантами, збільшити мотивацію до навчання та покращити розуміння матеріалу.

3. Авторський курс. Ця технологія передбачає створення викладачем свого власного курсу з використанням різних ресурсів, які допомагають курсантам краще засвоювати матеріал. Це можуть бути відеоуроки, інтерактивні вправи, тестування.

4. Контекстне навчання – засноване на прикладних вправах та сценаріях з реального життя. Ця технологія дозволяє курсантам зосередитися на розв'язанні практичних завдань, а не на теоретичних поняттях. Віртуальні симулятори та ігри можуть бути корисними засобами для контекстного навчання на дистанційному навчанні.

5. Blended learning – це комбінація традиційного навчання в аудиторії та дистанційного навчання з використанням інтерактивних технологій. Такий підхід дозволяє курсантам отримувати знання через різноманітні методи та форми, що допомагає збільшити їхню мотивацію та залученість до навчання.

6. Game-based learning – це використання ігор для досягнення навчальних цілей. Ігри можуть бути створені для розвитку конкретних навичок, таких як розвиток мовленнєвої компетенції або інших здібностей. Використовувати гру вони можуть як на платформі комп'ютера або смартфона, так і на платформах для дистанційного навчання.

7. Learning analytics – це використання аналітики даних для оцінки та покращення ефективності навчального процесу. Це може включати в себе збір даних про активність курсантів на платформі навчання, їхню успішність в завданнях та тестах, та використання аналітики для прогнозування проблем та покращення навчальної програми.

8. Фліп-клас. Ця технологія передбачає заміну традиційної лекції на відеоурок, який курсанти можуть переглядати дистанційно перед заняттями. На самому занятті викладач може працювати з курсантами над вправами та завданнями на основі відеоуроку. Таким чином, курсанти мають більше часу на активну роботу та взаємодію з викладачем.

9. Кейс-метод – це педагогічна технологія, яка передбачає використання реальних ситуацій з життя або професійної практики як основи для навчання. Кейс-метод є популярним викладацьким підходом у вищій освіті, зокрема у військових закладах освіти. Кейс-метод полягає у тому, що курсантам пропонується вивчити конкретний випадок або проблему, яка відображає реальні ситуації з поля бою. Після вивчення кейсу курсанти аналізують його, обговорюють можливі варіанти рішення та обґрунтовують свої позиції. У процесі обговорення кейсу курсанти повинні виявити проблеми, запропонувати альтернативні рішення та проаналізувати наслідки кожного варіанту. Застосування реальних ситуацій із зони ведення бойових дій дозволяє курсантам відчувати практичний підхід до навчання і більш глибоко зрозуміти матеріал. Вони можуть розвивати критичне мислення, уміння аналізувати і оцінювати інформацію, а також вчитися приймати рішення в умовах невизначеності і неповної інформації, що має надважливе значення в сучасних умовах.

Дистанційне навчання іноземних мов є ефективним засобом навчання курсантів, проте є деякі проблеми, з якими можуть стикатися викладачі та курсанти, зокрема: дистанційна форма навчання потребує від курсантів високої самодисципліни, бо вони відповідають за свій розклад, за свій настрій і за своє навчання. Викладач, в свою чергу, має вміння якісно відпрацювати навчальний матеріал, дати вичерпну відповідь на запитання курсантів і надавати методичну допомогу у виконанні завдань. Також, звичайно, потрібне обладнання: комп'ютер, надійний і швидкий Інтернет, веб-камера, мікрофон, якість звуку та зображення. Також, за словами А. І. Міщенко, важливо забезпечити зручний та доступний інтерфейс для курсантів та викладачів: «для успішної роботи в дистанційному навчанні важливо забезпечити комфортне та зручне користування платформою, що може включати в себе відповідний інтерфейс, наявність необхідної документації, інструкції та підтримку з боку викладачів та технічної підтримки»⁴⁶.

Спробуємо запропонувати кілька рекомендацій до практичного заняття за теми «Броньована техніка. Танки»:

1. Візуалізація характеристик: покажіть фотографії танків та запитуйте курсантів про основні технічні характеристики (наприклад, вага, довжина, ширина, висота, калібр гармати, рівень броні, максимальна швидкість тощо). Завдання полягає у тому, щоб курсанти були здатні зв'язати зображення танка з його технічними характеристиками.

---

⁴⁶ Міщенко А.І. Віддалене навчання в умовах карантину: проблеми та перспективи. *Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету*. 2020. 65(1). С. 80–85.

2. Порівняння характеристик: запропонуйте курсантам порівняти технічні характеристики різних танків та назвати переваги та недоліки кожного. Наприклад: порівняти М1 Абрамс з Leopard 2.

3. Розпізнавання танків: покажіть курсантам фотографії різних танків та запитайте їх, який танк зображено. Ця вправа допоможе курсантам пізнати різні танки та їх візуальні відмінності.

4. Задачі на розрахунок показників танка: запропонуйте курсантам розв'язати задачі на розрахунок показників танка, таких як визначення швидкості руху, відстані, яку танк може проїхати на одному баку палива, часу, необхідного для перевезення військової одиниці з одного місця в інше, тощо.

5. Робота з інтерактивними симуляторами: інтерактивні симулятори можуть бути використані для дослідження технічних характеристик танків та їх динаміки.

6. Розроблення проекту танку: курсантам можна запропонувати розробити проект танку з урахуванням різних ТТХ, таких як вага, потужність, швидкість тощо. Для цього вони повинні ознайомитися зі специфікаціями різних деталей танків, щоб розробити ефективний проект.

7. Тестування технічних знань: для перевірки технічних знань курсантів можна запропонувати тест з ТТХ танків. Тест може складатися з різних типів питань, таких як заповнення пропусків, множинний вибір, відповіді на короткі запитання тощо.

8. Дослідження відомих танків: курсанти можуть провести дослідження технічних характеристик відомих танків, таких як М1 Abrams, Leopard 2 тощо. Вони можуть ознайомитися з історією створення цих танків та їхнім впливом на сучасні танкові технології.

9. Створення відеопрезентацій: курсанти можуть створити відеопрезентації про ТТХ танків.

10. Зосередження на тематичному спілкуванні: націлити курсантів до спілкуватися з іншими людьми на тему танків та військової техніки. Це допоможе їм закріпити нові слова та вирази в контексті. Для досягнення більшої ефективності, можна використовувати вправи на запам'ятовування та повторення лексики, включати уроки відео- та аудіоматеріали з військової техніки та її використання, а також робити акцент на вивчення термінів, які пов'язані з конкретними танками, їх конструкцією, особливостями управління та бойового застосування. Крім того, варто використовувати різні типи вправ, такі як складання діалогів та ситуацій, підготовка проектів, імітація бойових ситуацій та інші, що допоможуть збільшити рівень мотивації та покращити навички вивчення іноземної мови на тему «Танки».

11. Гра «Хто впізнає?»: покажіть фотографії різних видів військової техніки та попросіть курсантів назвати їх назву та характеристики. Ці вправи можна модифікувати та адаптувати до потреб конкретної аудиторії, щоб зробити їх більш ефективними для запам'ятовування та повторення лексики з військової техніки.

В цілому, використання всіх вищезазначених методів та технологій сприятиме формуванню стійкої позитивної мотивації до навчання іноземним мовам. «Створення позитивної атмосфери в навчальному середовищі може підвищити мотивацію до навчання. Це можна зробити, наприклад, заохочуючи взаємодію між учнями та вчителем, створюючи можливості для співпраці та обміну думками»⁴⁷. «Створення підтримуючого середовища, де курсанти відчують, що їхня присутність та участь у навчанні цінні, може підвищити мотивацію до навчання. Це може бути досягнуто за допомогою особистого зв'язку вчителя зі курсантами, використання взаємодії та співпраці, а також заохочення курсантів до активної участі у навчальному процесі»⁴⁸. Загалом, вчені підкреслюють, що для покращення мотивації курсантів при дистанційному навчанні необхідно використовувати різноманітні методи та підходи, які забезпечать курсантам достатню кількість стимулів до навчання, включаючи позитивну атмосферу в класі, створення інтерактивних та захоплюючих занять, використання сучасних технологій, системи нагород та заохочень за досягнення успіху. «Для досягнення мотивації до навчання в онлайн-середовищі, важливо створити сприятливі умови, зокрема, готовність викладача, наявність достатньої кількості матеріалів, розклад занять та технічна підтримка»⁴⁹.

ВИСНОВКИ

Отже, підбиваючи підсумки, можна стверджувати, що дистанційне навчання стало невід'ємною частиною сучасної освіти. Воно дозволяє розширити можливості отримання знань і підвищення кваліфікації для курсантів вищих військових закладів освіти. Під час здобування

---

⁴⁷ Dzh. Dabbah та A. Kitsantas. Personal Learning Environments, social media, and self-regulated learning: A natural formula for connecting formal and informal learning. *The Internet and Higher Education*. 2012. 15(1). С. 3–8.

⁴⁸ Randy Garrison & Marti Cleveland-Innes. Facilitating Cognitive Presence in Online Learning: Interaction Is Not Enough. *American Journal of Distance Education*, 2005.19(3). С. 133–148.

⁴⁹ Шум І. Особливості формування мотивації курсантів до навчання іноземних мов в умовах дистанційної освіти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2020. Т. 9. Вип. 53. С. 41–32.

дистанції освіти одним із найважливіших факторів є – формування стійкої мотивації до навчання іноземним мовам. Один зі способів покращення мотивації є використання інтерактивних методів, таких як ігри, віртуальні екскурсії, практичні вправи та інші. Вони дозволяють курсантам активно долучатися до навчального процесу та зберігати інтерес до предмету. Крім того, важливим елементом є забезпечення курсантам можливості самостійно визначати свої цілі та завдання, що збільшує їхню мотивацію. Так, підвищення мотивації курсантів при дистанційному навчанні з використанням інтерактивних технологій, які забезпечують більш активну участь курсантів у процесі навчання, дозволять їм бути більш самостійними. Зокрема, використання групових завдань, віртуальних турів, інтерактивних ігор, відеоматеріалів та інших інтерактивних елементів може стимулювати курсантів до більш активної участі у процесі навчання та покращення результатів.

Для формування стійкої мотивації важливо використовувати різні методики та стратегії, які дозволяють підтримувати зацікавленість у процесі навчання. У дистанційному навчанні також важливо використовувати сучасні технології та інструменти, які сприяють інтерактивності та комунікації між викладачем та курсантами. Це дозволяє створити ефективне навчальне середовище та забезпечити якісну підготовку. Таким чином, дистанційне навчання є ефективним та перспективним напрямом розвитку сучасної освіти, а використання сучасних технологій та методик може покращити його якість та доступність та забезпечити формування стійкої мотивації до навчання іноземним мовам.

АНОТАЦІЯ

У цій роботі досліджено теоретичні основи формування стійкої позитивної мотивації навчально пізнавальної діяльності курсантів вищих військових закладах освіти в умовах дистанційного навчання. Також розглянуто педагогічні технології, які застосовуються для успішного проведення дистанційного навчання, що в свою чергу дозволить сформувати стійку позитивну мотивацію. Досліджено різні методи формування стійкої позитивної мотивації у курсантів під час дистанційного навчання, такі як використання інтерактивних платформ, відеоуроків, вебінарів, кейс-методу тощо. Також розглянуто питання організації та проведення онлайн-тестів, використання відеоконференцій та онлайн-дошок для забезпечення ефективної комунікації між викладачем та курсантами. У роботі детально проаналізовано, як викладач може формувати позитивну мотивацію курсантів під час дистанційного навчання та які інструменти він може використовувати для досягнення цієї мети. Крім того, в дослідженні описано, як і які онлайн-інструменти

можливо використовувати для ефективного проведення практичних занять з іноземних мов. Розглянуто різноманітні методи, засоби та платформи, що можуть допомогти підвищити якість та ефективність дистанційного навчання. Проаналізовано переваги та недоліки кожного методу, а також наведені приклади педагогічних технологій, які можуть бути застосовані в дистанційному навчанні. Для підтвердження дослідження були наведені цитати та статистичні дані з наукових джерел та запропонована для розгляду як приклад учбова тема «Танки». Висновки показали, що застосування педагогічних технологій допомагає підвищити мотивацію курсантів та забезпечити більш ефективний процес навчання, а дистанційне навчання є актуальним та ефективним інструментом для формування стійкої мотивації для здобуття знань, особливо в умовах обмежень доступності традиційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алсубаї С., Альтвайджрі К. Дослідження онлайн-тестування у вищих навчальних закладах. *Journal of Education and Practice*. 2016. 7(30). С. 83–89.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ : Атіка, 2009. 684 с.
3. Білецька Н. Використання інтерактивних методів у формуванні мотивації до навчання іноземних мов. *Педагогіка і психологія*. 2019. 1(67). С. 71–76.
4. Боннер Дж. А., Келлі Дж. Р. Використання онлайн-тестування для покращення результатів навчання студентів у початковому курсі фінансового обліку. *Journal of Accounting Education*. 2017. 40. С. 39–50.
5. Бородіна Г. Основні підходи до вивчення мотивації у процесі іноземного мовлення. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Харків: Вид-во НФаУ, 2012. Вип. 129. С. 56–62.
6. Вакал В. М. Актуальність вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи» у підготовці майбутніх викладачів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2019. 3(1). С. 149–153.
7. Волосова, І. В. Мотивація навчання іноземних мов у студентів вищих навчальних закладів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2016. (55). С. 42–45.
8. Волошина Г.Г. Шляхи підвищення мотивації у навчанні іноземним мовам студентів немовних вищих навчальних закладів. *Іноземні мови*. 2014. С. 74–78.
9. Головка Н. Дистанційне навчання іноземних мов: переваги та недоліки. *Інноваційна педагогіка*. 2018. 1(20). С. 51–53.

10. Дзюба Т. М., Копейко О. Є. Методика викладання іноземних мов в умовах дистанційної освіти: навчальний посібник. Харків: Видавництво НТУ «ХПІ». 2019.

11. Дьоку М. Вплив мотивації на ефективність вивчення іноземних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2018. 5. С. 56–58.*

12. Єршоменко І. М., Козак Т. В. Порівняльний аналіз ефективності дистанційного та традиційного навчання іноземних мов. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. 2021. 2(458). С. 78–83.*

13. Іванова Н. М. Формування мотивації навчання курсантів на основі диференційованого підходу. *Педагогічний альманах. 2017. (26). С. 115–120.*

14. Козлова Л. В. Формування позитивної мотивації в навчанні з використанням практичних завдань та проєктів. *Педагогіка і психологія професійної освіти. 2015. (2). С. 102–107.*

15. Коляда І. Дистанційне навчання іноземних мов у сучасному вищому навчальному закладі. *Вісник Хмельницького національного університету. 2017. 4(4). С. 106–111.*

16. Коробова Л. М. Формування мотивації до вивчення іноземних мов у студентів вищих навчальних закладів. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в освіті та науці».* Дніпро. 2019. С. 14–18.

17. Кравченко І. Є. Мотивація студентів до вивчення іноземних мов на сучасному етапі. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: Педагогічні науки. 2018. Т. 6 (146). Вип. 1. С. 41–45.*

18. Кравченко, О. В. Гаврилюк. Дистанційне навчання іноземних мов: проблеми та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія. 2017. Вип. 68. С. 112–117.*

19. Кузик Т. Дистанційне навчання іноземних мов у вищій школі: проблеми та перспективи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2019. 11. С. 130–134.*

20. Куценко Н.В. Мотивація до вивчення іноземних мов студентів вищих навчальних закладів. *Острозька академія. 2016. Том 36. С. 122–125.*

21. Ларрі Райлі. Teaching Online. Безпосереднє викладання в інтернеті. Київ: Міленіум, 2012.

22. Мельник М. Особливості використання дистанційного навчання іноземних мов. *Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. С. 66.*

23. Міщенко А.І. Віддалене навчання в умовах карантину: проблеми та перспективи. *Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету*. 2020. 65(1). С. 80–85.

24. Одегов Ю., Руденко Г., Апенько С., Мерко О. Мотивація персоналу: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010.

25. Пасічник А. Використання інтерактивних ігор та вправ для формування комунікативних навичок студентів. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*. 2021. (2). С. 44–50.

26. Проскуракова М. І., Шевченко О. В. Використання ІТ-технологій у навчанні іноземних мов у вищій школі. *Освіта і суспільство*. 2020. 2(23). С. 92–98.

27. Рибалка В. Мотивація як складова ефективності навчання іноземних мов студентів. *Наукові записки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Педагогіка та психологія*. 2018. (1). С. 76–80.

28. Шум І. Особливості формування мотивації курсантів до навчання іноземних мов в умовах дистанційної освіти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2020. Т. 9. Вип. 53. С. 41–32.

29. Інтернет-ресурс «Освіта.ua». URL: <https://osvita.ua/>

30. Інтернет-ресурс «Педагогічна майстерність». URL: <http://www.pedmasters.org.ua/>

31. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>

32. Інтернет-ресурс «Інститут модернізації змісту освіти». URL: <http://imzo.gov.ua/>

33. Dzh. Dabbah & A. Kitsantas. Personal Learning Environments, social media, and self-regulated learning: A natural formula for connecting formal and informal learning. *The Internet and Higher Education*. 2012. 15(1). С. 3–8.

34. Dornyei Z. *The Psychology of Second Language Acquisition*. Oxford. UK: Oxford University Press, 2005. С. 42.

35. Dornyei Z. & Ushioda E. *Teaching and researching motivation*. Routledge, 2013. С. 14.

36. Gardner R. C. *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. London : Edward Arnold, 1985. 258 p.

37. Głowacki P. E-learning in military training-a review. *Journal of Military Studies*. 2020. 11(2). С. 57–73.

38. Newlin M. H. & Wang X. Integrating technology in the classroom: A visual conceptualization of teachers' knowledge, goals, and beliefs. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*. 2012. 5(1). С. 1–14.

39. Noels K. A., Pelletier L. G., Clément R. Why are you learning a second language? Motivational orientations and self-determination theory. *Language Learning*. 50(1). C. 89.

40. Ormrod J. E. Essentials of educational psychology: Big ideas to guide effective teaching. Pearson. 2013.

41. Park H. & Kim D. The effects of real-time collaborative learning using an online virtual whiteboard on speaking proficiency and satisfaction in learning. *Journal of Educational Technology & Society*. 2017. 20(1). C. 41–54.

Information about the author:

Berezneva Iryna Mykolaivna,

Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages

National Academy of the National Guard of Ukraine

3, Zakhysnykiv Ukrainy sq., Kharkiv, 61000, Ukraine